

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2024

No 2

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 598 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 29-fevralda ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoira Azimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Ilm-fanga baxshida umr Baxtiyor Islamov	8
Kichik biznesni rivojlantirishda “yashil” iqtisodiyotni keng tatbiq qilishning ahamiyati Gulnora Abdurahmonova Kalandarovna, Sanjar Baxodirovich G’oipnazarov	10
Brand Capital as a Determinant of Institutional Prestige and Student Choice in the Higher Education System ... Zufarova Nozima Gulamiddinovna	16
Inson va atrof-muhit dialektikasi: nomutanosiblik ko’rsatkichlari va ekologik muammolar Butaboyev Maxammadjon Tuychiyevich, Maxmudov Nosir Maxmudovich	24
Yashil budjetlashtirish va uni O’zbekistonda joriy etish istiqbollari Meyliev Obid Raxmatullayevich, Gofurova Kamola Xayrulla qizi	30
Iqtisodiyotda ta’lim va fan integratsiyasining asosiy yo’nalishlari Yormatov Ilmidin Toshmatovich	35
Transport vositalari va yo’llar turizm transport infratuzilmasini rivojlantirishning muhim omilidir Agzamov Shaxboz Akmalovich	39
Bank xizmatlarini raqamlashtirish orqali samaradorligini oshirish A. X. Salamov	44
Biznes-reja baliqchilik xo’jaligi rivojlanishi uchun asos sifatida Dosmurotova Shaxista Kengashovna	48
Mamlakatning investitsiyaviy jozibadorligi va uning lizing munosabatlari rivojlanishi bilan bog’liqligi Axmediyeva Aliya Toxtarovna	55
Turizmni rivojlantirish imkoniyatlari Ziyadullayev Ilhom Narkabilovich	63
Tijorat banklari depozit operatsiyalari samaradorligini oshirish muammolari va ularni bartaraf etish yo’llari Shamsiyev Nodir Muratovich	67
Hududlarni rivojlantirishda xorijiy investitsiyalarning samaradorligini oshirish masalalari Shagazatov Oybek bahodirovich	72
Hududlar biznes muhitini rivojlantirish va samarali boshqarish yo’nalishlari Davlatov Sanjar Abdimannonovich	76
Ijtimoiy rivojlanish xulq-atvor paradigmasida yoshlarning tadbirkorlik faoliyatini tartibga solishning nazariy asoslari Mirzatov Baxtiyor Toxirovich	80
Korxonalar innovatsion faoliyatida raqamli transformatsiyaning muhim yo’nalishlari Yuldasheva Kamola Miraliyevna	84
O’zbekistonda agroturizmni rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish (Buxoro viloyati misolida) Yoriyeva Farangiz Murodillayevna	89
Innovatsion tadbirkorlik muhitini kompleks baholashda xalqaro tashkilotlar tajribasi Nazarova Umida Avazovna	94
Turizm faoliyatini davlat tomonidan tartibga solish samaradorligini oshirishning ayrim usullari Mirzaxodjayev Alisher Botirovich	98
Globallashtirish sharoitida transchegaraviy suv resurslardan samarali foydalanishni boshqirish Mirzayev Musurmon Umidullayevich	103
Surxondaro viloyati iqtisodiyotida kichik biznes va tadbirkorlikning o’rni va ahamiyati Fayziyeva Aziza Azamat qizi	108
Ta’lim muassasalarida xarajatlarni moliyaviy nazorat etishning samaradorligi tahlili Eshonqulov Davlatjon Rajabboyevich	113
Ta’minot zanjirini boshqarishda transport logistikasi usullarini takomillashtirish Zoxidova Nazokat Berdimurot qizi	119
Blokcheyn texnologiyasida xavfsizlik masalalari Mamadiyarov Zokir Toshtemirovich	123
Развитие цифровой трансформации банковского сектора Республики Узбекистан Абдурахманова Матлуба Махамадаминовна	129

Asosiy fondlarni hisoblash va baholash usullarini takomillashtirish istiqbollari.....	135
Rixsimbayev Odiljon Qobiljonovich	
Marketingda tovar harakati tizimini optimallashtirish va modellashtirish	141
Sherzod Xolmurodovich Pardayev, Kamola Abdujabborovna Pardayeva	
Iqtisodiy rivojlanish uchun strategik taqsimlash strategiyalari:	
Investitsion Fond Portfellarning qiyosiy tahlili.....	148
Sultonboeva Munira bahodirovna	
Soliq munosabatlarining ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati: ilmiy-nazariy qarashlar.....	154
Axrorov Zarif Oripovich, Saidmurodov Feruz Sodiqjon o'g'li	
Взаимосвязь инвестиционной стратегии с оценкой эффективности инвестиционного проекта	159
С. С. Алиева, А. Назаров	
Erkin iqtisodiy zonalarning faoliyati va boshqaruv mexanizmini takomillashtirish.....	167
Sheraliyeva Saida Azatovna	
Xizmat safari xarajatlari hisobining huquqiy asoslari	170
Ergashev Sarvar Xudoynazarovich	
Инклюзивное образование и его особенности.....	175
Зайнутдинова Умида Джалоловна	
Jismoniy shaxslarning mol-mulk va yer soliqlarini hisoblash va undirish samaradorligini oshirish yo'llari.....	179
Qurbonov Muxiddin Abdullayevich	
Mamlakatda soliq qarzdorligi vujudga kelishining asosiy sabablari va ularni qisqartirish yo'llari.....	184
Hakimov Ulug'bek Furqat o'g'li	
Mulk qiymatini baholash tushunchasi, baholash obyektlari, baholanadigan qiymat turlari.....	188
Izbosarov Boburjon Bahriddinovich, Yoqubboyev Ilhomjon G'ulomjon o'g'li	
O'zbekistonda sug'urta xizmatlarining zamonaviy transformatsiyasi.....	193
G. Adilova	
Biznes subyektlarida samaradorlik masalalarini o'yinlar nazariyasi usuli bilan baholash.....	197
Mardiyev Nurali	
Yengil sanoatda "lean production" konsepsiyasini tatbiq etishning amaliy jihatlar.....	203
Yaxyayeva Inobat Karimovna	
Soliq salohiyatini baholash usullari va ularning tadbirkorlik subyektlari faoliyatiga ta'siri tahlili	207
Borotov Sharofiddin Jumaqul o'g'li	
Ko'chmas mulk bozorini baholashning institutsional asoslari	213
Ishonqulov Nizamjon Fayzullayevich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida turizm xizmatlarini rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari.....	221
Amriyeva Shaxzoda Shuxratovna	
O'zbekistonning bank-moliya tizimi hamda unda Islom moliyasi	
instrumentlarini jalb etishdagi joriy tendensiyalar	226
Eshimov Alisher Dasmurodovich	
Tashqi savdoda notarif usullarni qo'llashning iqtisodiy oqibatlarini aniqlash	
metodologiyasi (rivojlangan davlatlar tajribasi).....	234
Norqobilov Akobir Iso o'g'li	
Reklama xizmatlari va uning subyektlar samaradorligini oshirishdagi imkoniyatlari.....	240
Rabbimov Elbek Abdulloyevich	
Ijtimoiy siyosatni amalga oshirishda sog'liqni saqlash tizimini moliyalashtirish asoslari	245
Imonqulov Nuriddin Qo'shmon o'g'li	
Tijorat banklari biznes ekotizimini rivojlantirishning nazariy asoslari.....	250
Shoymardonov Orziqul Jo'ra o'g'li	
Majburiy tibbiy sug'urtaning vujudga kelishi va o'ziga xos xususiyatlari.....	256
Kenjayev Soxib Sayfiyevich	
O'zbekiston Respublikasida zamonaviy soliq ma'murchiligini joriy etish orqali budjet-soliq siyosati	
samaradorligini yanada oshirish.....	260
Yuldasheva Shaxnoza Xojiakbar qizi	
Jahon iqtisodiyotining barqaror rivojlanishida derivativlar bozorining roli	266
Shokirov Mirkamol Mirolim o'g'li	
Boshqaruv hisobida mas'uliyat markazlarini tashkil etish masalalari.....	274
Sobirov Otabek Olimjonovich	

Davlat moliyasini boshqarishda moliyaviy nazorat usullaridan samarali foydalanish yo'llari	277
Kultayev Farxod Shavkatovich	
Tijorat banklari foydasi va rentabilik ko'rsatkichlariga ta'sir etuvchi omillar tahlilini takomillashtirish	281
Normo'minov Temurbek Sheraliyevich	
O'zbekiston Respublikasida tijorat banklari aktivlar sifatini oshirish yo'llari	284
To'ychiyev Otabek Shamshiyevich	
Venchur kapitalining mohiyati va O'zbekistonda venchur tizimini rivojlantirishning institutsional asoslari.....	288
Tadjibayeva Nigora Gulomjonovna	
Innovatsiyalar: zamonaviy iqtisodiyot uchun innovatsion faoliyatni qo'llab-quvvatlash zarurati.....	293
Malikova Dilrabo Muminovna, Tursunov Jahongir Ulug'bek o'g'li	
Budjet daromadlarining shakllanishida egri soliqlarning ta'sirini ko'p omilli ekonometrik modellashtrishda tahlil qilish.....	297
Abdunazarova Shahnoza Norqo'chqor qizi	
Aksiyadorlik jamiyatlarida investitsion jozibadorlikni oshirish yo'llari	302
Abdullayev Boburjon Akbaraliyevich	
Barcha tadbirkorlik subyektlariga teng raqobat sharoitini yaratishda soliq imtiyozlarining o'rni	306
Akbarov Akmalxon Akrom o'g'li	
Hisob siyosati va unda biologik aktivlar hisobini yoritib berish tartibini takomillashtirish	310
Mirzayeva Nargiza Batirovna	
Talabalarning oilali bo'lishiga ta'sir etuvchi omillarga iqtisodiy baholashda yangicha yondashuv.....	314
O. U. Shomurodov, A. A. Suyarov, Z. U. Uroqov, J. S. Urazov, A. T. Ablahatov	
Ways to Use the Experience of Foreign Countries in Creating a Beneficial Business Environment for Entrepreneurship And Improving Taxation	319
Mukhlisa Ikramova	
Aholi turmush darajasini oshirishda moliyaviy savodxonlikning o'rni va iqtisodiy rivojlanishga ta'siri	325
Yusupov Muhammadali Soxib o'g'li, J.D. Xojiyev	
Temir yo'l sanoat korxonalarida ijtimoiy-mehnat munosabatlarini boshqarish bo'yicha xorijiy tajriba.....	329
Kadirova Sharofat Amonovna	
Механизм внедрения аутсорсинговой деятельности в АО “Ўзтемирйўлийўловчи”	332
Н. Э. Кахорова	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni yanada rivojlantirish investitsiyalarni jalb qilishda xorijiy mamlakatlar tajribasi	337
Sharipov Bobur Anvar o'g'li	
“STEKLOPLASTIK” MJCHning bozordagi strategik holatini tahlil qilish	342
Musyeva Shoira Azimovna	
Agrar sektorda ekologik toza mahsulotlarni ishlab chiqarishning nazariy masalalari	348
M. Sh. Nazarova, Z. S. Kazakova	
Methodological Foundations of Bank Lending and Classification of Factors Affecting the Features of Obtaining Loans.....	353
Raxmanova Laylo bahodirovna, A. Karimova	
Agrosanoat klasterlarda tovar-moddiy zaxiralar samaradorligini KPI orqali baholash uslubiyati.....	357
Toshpo'latov Azizbek Shermuxamadovich	
Faol tadbirkorlar faoliyatida kambag'al oilalarni iqtisodiy-ijtimoiy holatini yaxshilash imkoniyatlari.....	362
Salamov Ibrohim, Nazarova Maryam Sharifovna, Kazakova Zulayxo Saloxiddinovna, Jonibekov Faxriddin Beknazarovich, Kudratov Rizo Turdibayevich, Ulmasova Oygul Baxtiyorovna, Xamdama Nasiba Ablakulovna, Xudayberdiyeva Ma'rifat Umarovna	
Xo'jalik yurituvchi subyektlar strategiyasi tahlilining o'ziga xos xususiyatlari	369
Tursunova Shaxnoza Farxod qizi	
Процессы цифровизации АО “Hududgazta'minot”	373
Хусанов Кахрамон Нишонович	
O'zbekistonda aholi turmush darajasini oshirish yo'llari.....	378
Abdullayeva Madina Kamilovna, Eldorbekov G'ofurbek Iskandarbek o'g'li	
Aholi farovonligini oshirishda tadbirkorlik subyektlari uchun kredit tizimini takomillashtirish mexanizmi.....	381
Bobayev Isroiljon Abdinabiyeich	
Mamlakatga jalb qilingan xorijiy kapitalning tovarlar va xizmatlar importi salohiyatiga ta'sirini ekonometrik modellar bilan baholash.....	386
Saydullayev Azamat Jo'raqul o'g'li	

O'zbekistonda bank xizmatlari raqobatbardoshligini baholash mazmuni va o'ziga xos xususiyatlari.....	394
Sh. Madraimov	
Kapital bozorida sug'urta kompaniyalar institutsional investor sifatida	397
Xasanova Lola Mamasharifovna	
Yangi O'zbekiston strategiyasida institutsional islohotlarni yanada chuqurlashtirish va ko'p funksiyali raqamlashtirishning ilmiy asoslari	400
B. B. Berkinov	
O'zbekiston Respublikasi tijorat banklari orqali jinoiy yo'l bilan olingan daromadlarni legallashtirish mexanizmlari.....	409
G'afurov Umidjon Bahodir o'g'li	
Rivojlangan mamlakatlarda keksa fuqarolarning bandligini oshirish kam ta'minlangan aholi qatlamini qo'llab-quvvatlash usuli sifatida (Yaponiya tajribasi misolida).....	413
Karimov Bekzodjon Ilxomovich	
Tashqi savdoni oshirishda boj-tarif siyosatini takomillashtirish mexanizmlari	420
Pardayev Ilhomjon G'ulomjon o'g'li	
Финансы или корпоративные финансы	426
Уринов Бобур Насиллоевич	
In Ensuring Economic Development in the Country Green Economy and its Features	432
Akhunova Shakhistakhon Nomonjanovna, Abdusattorova Mokhirabonu Abdugoppor kizi	
Tijorat banklarining investitsiya faoliyatini rivojlantirish yo'nalishlari	437
Jo'rayev O'ktam Panji o'g'li	
Сокращение уровня бедности в Узбекистане.....	443
Амирджанова Ситора Суннат кизи	
Paxtachilik sohasida ishlab chiqarish jarayonlari samaradorligini oshirishning innovatsion yechimlari va uning foydaga ta'sirini baholash	448
S. B. Inoyatov	
Tijorat banklarida muammoli kreditlar bilan ishlash amaliyotidagi muammolar va ularni barataraf etish yo'llari	453
Maxmudov Rahimjon Hamid o'g'li	
Mahalliy budjet daromadlarining nazariy va ilmiy asoslari	460
O'lokulova Feruza Mansurovna	
Kambag'allikni qisqartirish – aholi turmush farovonligini ta'minlashning muhim omili	463
Usmanov Baxodir Baxtiyorovich	
Raqamli marketingni rivojlantirish zaruriyati	469
Xalmuxamedova Zebaxon Babaxanovna	
Tijorat banklari o'rtasidagi raqobatni rivojlantirish orqali fond bozorida aksiyalar narxini barqarorligini ta'minlash istiqbollari	473
M. Yuldosheva	
Konchilik sanoati korxonalarida innovatsion faoliyatni rivojlantirish mexanizmlarining ilmiy-nazariy asoslari	480
Kurbanova Mehriniso Nematjanovna	
O'zbekistonda banklar moliyaviy xizmatlari va ular sifatining amaldagi holati tahlili	487
Mirzayev Mirza Abdullayevich	
Oliy ta'lim muassasalarining iqtisodiy samaradorlikning raqobatbardoshligini institutsional tahlil qilish mexanizmi.....	492
Saydullayeva Saodat Abdumajidovna	
Integrasiya sharoitida to'qimachilik sanoatining rivojlanishi	499
Ziyayeva Muhtasar Mansurdjanovna	
Auditorlik tekshiruvini tashkil etish va o'tkazish jarayonlarini takomillashtirish	503
Karamatova Noiba Husnitdinovna	
Davlatning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashning nazariy jihatlarini	510
Mamatov Mamajan Axmadjonovich	
Экономическое сознание и экономическое мышление: теоретический анализ.....	517
Пардаев Мамаюнус Каршибаевич, Мухаммедов Мурод Мухаммедович	
O'zbekiston respublikasi tijorat banklari tomonidan qurilish korxonalarini kreditlashni takomillashtirish yo'llari	522
Sultanov Baxram Begdullayevich	

Роль искусственного интеллекта в современных технологиях медиаобразования в высших учебных заведениях.....	526
Самигова Гуландом Абдужаббаровна	
Talabalarga moliyaviy yordam dasturlari va ularning ta'lim sifatiga ta'siri	534
Mirzayeva Muhlisa Ubaydullo qizi	
Mintaqaviy investitsion jozibadorlik va investitsion siyosat: nazariy talqin	539
Muminov Akmal Tulkunovich	
Mamlakatni ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotida oliy ta'lim tizimining ta'siri	543
Nasimov Adiz Azamat o'g'li, Baxtiyorova Jasmina Jasurovna, Axrorov Zarif Oripovich	
Respublikada fermer xo'jaliklarga xizmat ko'rsatishni rivojlantirish va agroxizmatlar bozorini davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash imkoniyatlari	548
Shukurov Ilxom Safarboyevich	
Turli mamlakatlarda oliy ta'limni moliyalashtirish yo'llari	555
Umarova Moxigul Maxmayunus qizi	
Dehqonchilikni innovatsion asosda rivojlantirishning xorijiy tajribasi	560
Yuldashev G'iyos Turabekovich	
Tijorat bank xizmat turlarini islomiy bank xizmatlari orqali rivojlantirish istiqbollari	564
Bayjanova Gozsal Sarsengaliyevna	
Qishloq xo'jaligi mahsulotini baholash va hisobga olishning uslubiy jihatlarini takomillashtirish	570
Boltayev Abror Sayitmuradovich	
Секреты интересного урока в начальной школе	577
Гараева Олеся Владимировна	
Iqtisodiyotni barqaror rivojlanishda yashil iqtisodiyotning o'rni	580
Ibragimova Gulchehra Toxirovna	
Mahsulot va xizmatlarni raqamli transformatsiyasini amalga oshirish algoritmi	584
Kucharov Abrorjon Sobirjanovich, Bobojonov Azizjon Babaxanovich, Abdurakhmonov Abdumalik Abdurashidovich	
O'zbekiston Respublikasining soliq tizimi mamlakatda yashirin iqtisodiyot ulushini qisqartirish vositasi sifatida	591
Nabiyev Feruz Nurmurodovich	

TURIZM FAOLIYATINI DAVLAT TOMONIDAN TARTIBGA SOLISH SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING AYRIM USULLARI

Mirzaxodjayev Alisher Botirovich

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti katta o'qituvchi

Annotatsiya: Ushbu maqolada turizmni davlat tomonidan tartibga solishning mazmuni, turizm sohasida davlat siyosatini amalga oshirishning ustuvor yo'nalishlari, vositalari va usullari, sohani samarali rivojlantirishning asosiy tamoyillari va qulay raqobatchilik muhitni shakllantirish yo'nalishlari tahlil qilingan. Turizmni davlat tomonidan tartibga solish vositalari va bosqichlar hamda turizm industriyasi rivojlanishini qo'llab-quvvatlash darajalari bo'yicha omillari tadqiq qilingan.

Kalit so'zlar: turizm, tartibga solish, tartibga solish vositalari, usullari, davlat siyosati, turizm industriyasi, raqobat, turistik mahsulot, turistik xizmatlar.

Abstract: This article examines the main factors of economic activity in tourism infrastructure and its specific features, classification of tourism costs by period and characteristics, the process of production of tourist goods and services, production capacity in tourism and methods of determining gross tourism product.

Key words: tourism, tourism infrastructure, tourism industry, tourism costs, alternative costs, tourism products, tourist services, hotels, gross tourism product.

Аннотация: В статье рассматриваются основные факторы экономической деятельности в туристической инфраструктуре и ее специфические особенности, классификация туристских затрат по периодам и характеристикам, процесс производства туристических товаров и услуг, производственные мощности в туризме и методы определения валового туристического продукта.

Ключевые слова: туризм, туристическая инфраструктура, индустрия туризма, расходы на туризм, альтернативные затраты, туристические продукты, туристические услуги, отели, валовой туристический продукт.

KIRISH

Hozirgi bosqichda turizm mamlakat, mintaq va alohida turistik xo'jalik yurituvchi subyekt iqtisodiyotiga ta'sir ko'rsatadigan ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy hodisaga aylandi. Zamonaviy turizm mamlakat tarixi, madaniyati, urf-odatlar, ma'naviy va diniy qadriyatlari bilan yaqindan tanishish imkonini beruvchi, mamlakat budjetiga katta daromad keltiruvchi tizim sifatida rivojlanmoqda. Turistik mahsulotlarni eksportini oshirish har bir milliy iqtisodiyotda qo'shimcha talabni paydo qiladi va aholining ish bilan bandligi darajasi oshishi va xorijiy valyuta tushumlari ko'payishini ta'minlaydi. Shuning uchun milliy iqtisodiyotlarda turizmni rivojlantirish qo'shimcha qiymat oshish, iqtisodiy rivojlanishga erishishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Bu esa respublikamiz turizm sohasida davlat siyosatini amalga oshirishning ustuvor yo'nalishlari, vositalari va usullarini tadqiq etish orqali barqaror rivojlanishining strategik yo'nalishlarini aniqlash va turistik mahsulotlar raqobatbardoshligini oshirishning ilmiy-uslubiy va amaliy jihatlarini tadqiq etish dolzarb hisoblanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLARNING TAHLILI

Turizm sohasini rivojlantirish va tartibga solish mexanizmlariga bag'ishlangan ko'plab tadqiqotlar amalga oshirilgan bo'lib, ularda turizmni rivojlantirish bo'yicha davlat siyosatini amalga oshirish bo'yicha turli xil qarashlar va yondashuvlar ishlab chiqilgan. Turizm xizmatlari bozorida talab va taklif o'rtasida muvofiqlikni ta'minlash hamda turistik mahsulotlar va xizmatlar raqobatbardoshligini oshirish muhim ahamiyatga ega. Shunga ko'ra, biz ushbu yo'nalishda ba'zi mualliflarning fikr va mulohazalarini o'rganib, ularning ilmiy yondashuvlarini umumlashtirib, turizm sohasida davlat siyosatini amalga oshirishning ustuvor yo'nalishlari, vositalari va usullari bo'yicha fikrlarimizni qisqacha bayon qilamiz. MDH olimlari S.G.Surkov va V.I.Krivoruchkolarning "Международный туризм в России: проблемы развития и управления" nomli asarida Rossiyada xalqaro

turizm bozori rivojlanishining asosiy yo'nalishlari va integratsion jarayonlar, turizm industriyasi subyektlari faoliyati, xalqaro turizmni tartibga solish mexanizmlari, xalqaro turistik siyosatning maqsadlari, vazifalari va ustuvor yo'nalishlari bo'yicha tadqiqotlar olib borganlar ^[6]. Mualliflar o'z asarida xalqaro turizm rivojlanishining omillari, globallashuv jarayonlarining turistik faoliyatga ta'siri, turizm destinatsiyasi rivojlanish xususiyatlariga alohida e'tibor qaratganlar. M.M.Ramadonova va M.A.Makarchenkolarning "Государственное регулирование туристической деятельности" nomli asarida turistik faoliyatni tartibga solish usullari, vositalari va shakllari yoritib berilgan. Bunda turizm sohasini tartibga solishda davlatning roliga ham alohida e'tibor qaratilgan. Biroq asarda turistik faoliyatni tartibga solish usullari va vositalari tasnifi ishlab chiqilmagan ^[6]. Shuningdek, I.S.Tuxliyev, R.Hayitboyev, B.Sh.Safarov, G.R.Tursunovalarning tadqiqotlarida mamlakatimizda turizm sohasini va industriyasini rivojlantirish, turistik-rekratsion xizmatlarni kengaytirishga qaratilgan bo'lib, unda turizm rekratsion xizmatlarning shakllanishi masalalariga atroflicha e'tibor qaratilgan ^[9]. Bunda turizm sohasini davlat tomonidan tartibga solish va uning infratuzilmasini rivojlantirish masalalariga atroflicha e'tibor qaratilmagan. V.I.Novichkov, M.Yu.Polozkovlar o'zlarining "Анализ опыта государственного регулирования туризма в развитых странах" nomli maqolasida rivojlangan mamlakatlarda turizmni davlat tomonidan tartibga solish tajribalari tahliliga e'tibor qaratganlar bo'lib, unda sohada tadbirkorlik faoliyatini qo'llab-quvvatlash bo'yicha bir qator takliflarni ishlab chiqqanlar ^[5]. Bunda MDH davlatlarida turizmni davlat tomonidan tartibga solish tajribalari bo'yicha masalalar keltirilmagan. Ta'kidlash kerakki, hozirgi vaqtda turizmni davlat tomonidan tartibga solish mexanizmlarini yoritib berish va turizm industriyasini rivojlantirish, turizm sohasida davlat siyosatining asosiy yo'nalishlari, omillari, sohani samarali rivojlantirishning asosiy tamoyillari va qulay raqobatchilik muhitni shakllantirish yo'nalishlari, turizmni davlat tomonidan tartibga solish vositalari va bosqichlari doirasidagi tadqiqotlar ko'plab iqtisodchi olimlar o'rtasida to'liq bayon etilmagan. Shuning uchun, bizningcha, hozirgi vaqtda turizmni rivojlantirish va qo'llab-quvvatlash bo'yicha davlatning roli keng bo'lib, sohada realizatsiya qilinayotgan davlat siyosatining asosiy yo'nalishlari bilan bog'liq muammolarga e'tiborni qaratish muhim ahamiyatga ega.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot ishida keyingi yillarda respublikamiz iqtisodiyotning transformasiyalashuvi jarayonlarini hisobga olish, turizm sohasini kompleks rivojlantirish, turizm sohasida davlat siyosatini amalga oshirishning ustuvor yo'nalishlari hamda tartibga solish vositalari va usullarini tadqiq etishning muhim jihati sifatida o'rganish metodologiyasi qo'llanilib, mazkur yo'nalish bo'yicha iqtisodchi olimlar va mutaxassislarning fikrlariga tayangan holda dialektik va tizimli yondashuv, qiyoslash kabi usullari orqali turizm sohasi rivojlanishining ustuvor yo'nalishlarini belgilash usuli taklif etilgan. Shuningdek, turizm sohasida davlat siyosatini amalga oshirishning ustuvor yo'nalishlari va vositalari, sohani samarali rivojlantirishning asosiy tamoyillari va turistik mahsulotlar raqobatbardoshligini ta'minlash yo'nalishlari, turizmni davlat tomonidan tartibga solishning bosqichlari hamda turizm industriyasi rivojlanishini qo'llab-quvvatlash darajalari bo'yicha omillariga oid aniq tavsiyalar ishlab chiqilgan.

TAHLIL VA NATIJALAR

Turizmning rivojlanishi, ayniqsa zamonaviy beqaror iqtisodiy vaziyatda mintaqalarda turistik kompleksning bir xil emasligini ko'rsatadi, bu esa davlatni qo'llab-quvvatlash modelini ishlab chiqish va iqtisodiy mexanizmni tartibga solishga turlicha yondashishga olib keladi.

Turizmning samaradorligi dam olish va madaniy obyektlar mavjud hududlarda ijtimoiy-siyosiy vaziyatni barqarorlashtiradigan va mintaqalarda turizmni barqaror rivojlanishiga zamin yaratadigan muhim omil hisoblanadi. Shu bilan birga, boshqaruv tizimining hamda davlat tomonidan qo'llab-quvvatlashning nomukammalligi turizmga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Turizmni takomillashtirishning asosiy maqsadi – noyob turistik va rekreasion resurslardan, ichki urf-odatlardan, turizm sohasi tadqiqotlarining ilmiy yutuqlaridan foydalangan holda hamda asosiy vazifalar yechimini ta'minlash asosida zamonaviy va raqobatdosh turistik kompleksni yaratishdir.

Belgilangan maqsadlarga erishish uchun bir qator asosiy tamoyillarni ishlab chiqish maqsadga muvofiqdir. Ular quyidagilardan iborat:

- xususiy turizm sohasidagi obyektlarning to'liq inventarizatsiyasini o'tkazish, ushbu obyektlarni ro'y-xatdan o'tkazish tizimini ishlab chiqish va joriy etish hamda xususiy turistik obyektlarning reyestrini shakllantirish;
- tashkiliy-huquqiy shakllar va mulkchilik turining barcha turdagi turistik tashkilotlarining muvaffaqiyatli ishlashi maqsadida, turizmni rivojlantirish uchun me'yoriy-huquqiy bazasini takomillashtirish;
- hududlarda turistik tashkilotlarning rivojlanishini rag'batlantirish uchun oqilona soliq siyosati va iqtisodiy mexanizmlarni shakllantirish;

- davlat kafolatlari va mahalliy qo'llab-quvvatlashning boshqa choralari bilan turizmga investitsiyalarni jalb qilish;
- tabiiy resurslar va dam olish maskanlarini saqlash, ulardan oqilona foydalanish va muhofaza qilish;
- turistik xizmatlarning yuqori texnologik va raqobatbardosh ichki bozorini shakllantirish maqsadida transport, qishloq xo'jaligi, sanoat, bank va investitsiya tuzilmalari, sug'urta kompaniyalari va reklama agentliklari bilan turistik tashkilotlarning hamkorligi uchun sharoit va imkoniyatlarni yaratish;
- xizmatlarni sertifikatlashning xalqaro tizimi orqali sohani davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash va tartibga solishni kuchaytirish;
- turizm sohasida rahbarlar va mutaxassislarni tayyorlash, qayta tayyorlash, malakasini oshirish, sertifikatlash tizimi orqali yagona kadrlar siyosatini amalga oshirish.

Turizm sohasini davlat tomonidan tartibga solish shakllari turistik mahsulotlar va xizmatlarga talab va taklif o'rtasida dinamik mutanosiblikk erishish maqsadida sohani barqaror rivojlantirishga ta'sir etishning asosiy yo'nalishlarini nazarda tutadi. Iqtisodiyotning transformasiyalashishi sharoitida turizm sohasini tartibga solishning barcha usullari va vositalari uzviy o'zaro bog'liq bo'lishi kerak. Ulardan kompleks foydalanish turizm industriyasida amalga oshadigan munosabatlar ishtirokchilari oldida yuzaga keladigan masalalarni samarali yechish imkonini beradi.

Turizmni tartibga solish ham bevosita, ham bilvosita tartibga solishning davlat va bozor mexanizmlarining sintezidan iborat. Turizmni tartibga solish tizimi muayyan konsepsiyaga asoslangan umumiy va maxsus, qisqa va uzoq muddatli choralar, usullar, tamoyillar va vositalar majmuyini o'z ichiga oladi. Ushbu holatda, bizning fikrimizcha, turizm bozori rivojlanishiga ta'sir etishning bozor va davlat mexanizmlari o'ratsida o'zaro mutanosiblikni shakllantirishi zarur.

Hozirgi kunda turistik xizmatlar bozori samarali rivojlanishining asosiy maqsadi – sohada iqtisodiy munosabatlarni takomillashtirish orqali ushbu bozor rivojlanishini ta'minlovchi qulay raqobatchilik muhitni shakllantirish nazarda tutilib, quyidagi vazifalar yechimiga qaratilgandir:

1. Turistik xizmatlar bozorida talab va taklif o'rtasida bozor muvozanatiga erishish;
2. Turistik xizmatlar bozorida uning subyektlari o'rtasida o'zaro ijtimoiy-iqtisodiy munosabatlarni tashkil qilish va tartibga solish dastaklarini takomillashtirish;
3. Turistik xizmatlar bozorida raqobatchilik muhitini shakllantirish asosida turizm sohasin rivojlantirishning strategik konsepsiyasini ishlab chiqish va realizatsiya qilish.

Turizmni rivojlantirish vazifalarini amalga oshirish turizmni davlat tomonidan tartibga solish mazmuniga ilmiy yondashuv asosida amaliy takliflar ishlab chiqishni talab etadi.

Iqtisodiyotni ijtimoiy sohasi sifatida turizmni davlat tomonidan tartibga solish, bozor mexanizmlarining ishlashi uchun sharoitlarni ta'minlash maqsadida davlat organlarining xo'jalik yurituvchi subyektlar faoliyati va bozor sharoitlariga ta'siri sifatida tavsiflanishi mumkin ^[7]. Davlat tomonidan tartibga solish jarayoni murakkab vazifa bo'lib, u iqtisodiy siyosatni ishlab chiqish, uning qoidalarini asoslash, ushbu siyosatni amalga oshirish vositalari va usullarini tanlashni o'z ichiga oladi.

Ta'sir obyekti bo'yicha turizmni davlat tomonidan tartibga solish deganda uchta o'zaro bog'liq qismlarni tartibga solish bo'yicha tadbirlar tushuniladi, ya'ni: turistik resurslar, ushbu sohadagi turistik va moliyaviy oqimlarni ishlab chiqish.

Turizmni davlat tomonidan tartibga solishning mazmuni davlat organlari oldida turgan maqsadlar, shuningdek, mintaqadagi davlat turizm idoralari iqtisodiy siyosat olib borishda ularning ixtiyorida bo'lgan vositalar bilan belgilanadi ^[1]. Bozor iqtisodiyoti sharoitida bular quyidagilardan tashkil topadi:

- turizm bozori ishtirokchilariga mamlakat iqtisodiyotining umumiy holati va ushbu tarmoq, uning rivojlanish istiqbollari to'g'risida ma'lumot berish;
- davlat organlari mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishning ushbu bosqichida turizm sohasida amalga oshirilishi kutilayotgan iqtisodiy siyosatning eng muhim nuqtalarini asoslash;
- mamlakatdagi iqtisodiy jarayonlarga davlat ta'sirining muhim vositalaridan biri sifatida turistik kompleksning davlat sektorini rivojlantirish chora-tadbirlarini amalga oshirish.

Turizmni davlat tomonidan tartibga solish obyekti bo'lib, bozor iqtisodiyoti sharoitida faoliyati yetarli darajada bo'lmagan turistik xizmatlarni ta'minlash uchun shart-sharoitlar, jarayonlar va munosabatlardir [2]. Bularga quyidagilarni ajratib ko'rsatish mumkin:

- iqtisodiy sikl, pul muomalasi, narxlar, bandlik, investitsiyalar, ilmiy-tadqiqot ishlari kabi umumiy biznes jarayonlari;
- hududiy maqsadli dasturlarni amalga oshirish orqali o'ziga xos bazaviy turizm sohaslarini rivojlantirish;
- alohida ahamiyatga molik yirik sayyohlik markazlari va dam olish maskanlari;
- mamlakatning turli hududlarida turizmni har tomonlama va mutanosib ravishda rivojlantirish.

Iste'molchilarning huquqlari va manfaatlarini himoya qilish nuqtai nazaridan turistik faoliyatni tartibga solishning samarali vositasi turistik xizmatlarni sertifikatlash hisoblanadi. Sertifikatlangan mahsulotlar (ishlar, xizmatlar) ning belgilangan talablarga muvofiqligini tasdiqlovchi hujjat butun mamlakat bo'ylab amal qiluvchi muvofiqlik sertifikati hisoblanadi.

Hududlarda turizmni davlat tomonidan tartibga solishni bosqichma-bosqich quyidagi yo'nalishda amalga oshirilishi maqsadga muvofiq:

- turistik xizmatlar sifatini boshqarish bo'yicha davlat xalqaro standartlari va qoidalar;
- turizm sohasining barcha darajalari va sohalari rahbarlari va mutaxassislarini sertifikatlash va attestatsiyadan o'tkazish uchun tartib va qoidalar;
- har bir turistik tashkilotga ichki va xalqaro sayyohlik bozorida munosib o'rin egallashiga imkon beradigan guruhlariga ajratish asosida "Turistik tashkilotlarning davlat reyestri" ni shakllantirish;
- soha rahbarlari va mutaxassislarini tayyorlash, qayta tayyorlash, ilmiy yuksaltirishning yagona integratsiyalashgan ilmiy va o'quv tizimini yaratish;
- iqtisodiyot, marketing, reklama va boshqa muhim sohalarni ilmiy asosda rivojlantirish va yangi texnologiyalarni joriy etish bo'yicha me'yoriy-huquqiy hujjatlarni ishlab chiqish va idoralararo muvofiqlashtiruvchi kengashni tashkil etish.

Ushbu tadbirlarni bosqichma-bosqich amalga oshirish turizmni iqtisodiyotning samarali rivojlanayotgan tarmog'i darajasiga ko'tarish, kasalliklarning oldini olish, individual va aholining sog'lig'ini mustahkamlash, ishchi kuchining takror barpo bo'lishi va ish bilan bandlik darajasini oshirish shaklida real natijalarga olib kelishi va dinamik rivojlantirish imkonini beradi.

Turizm industriyasi rivojlanishini qo'llab-quvvatlash xalqaro, milliy va hududiy darajalarda amalga oshirilib, ular turizm bozorini samarali shakllantirish va resurslardan optimal foydalanish imkoniyatlarini kengaytiruvchi omillar tizimini o'z ichiga qamrab oladi.

Shu bilan birga, turizmni rivojlantirish sohasidagi davlat siyosatining asosiy yo'nalishlari quyidagilardan iborat bo'lishi maqsadga muvofiqdir:

- mulkchilik shaklidan qat'iy nazar barcha turistik tashkilotlar tarmog'i faoliyatini davlat tomonidan tartibga solish va muvofiqlashtirish;
- mehnatga layoqatli aholini, urush nogironlarini, aholining ehtiyojmand guruhlarining boshqa toifalarini, bolalarni sog'lomlashtirish uchun mo'ljallangan sanatoriyalarni saqlab qolish va ko'paytirish bo'yicha choralarni amalga oshirish;
- kurort va rekreatsiya resurslarining davlat va hududiy reyestrlari asosida mamlakat tabiiy dorivor resurslarini hisobga olish va nazorat qilishning qat'iy tizimini joriy etish.

Turistik xizmatlar bozorini rivojlantirishning muhim vositasi raqobat muhitini yaratish, monopoliyaga va adolatsiz raqobatga qarshi kurashga asoslangan monopoliyaga qarshi siyosatdir.

Iqtisodiyotni davlat tomonidan monopoliyaga qarshi tartibga solish o'zaro bog'liq bo'lgan ikkita yo'nalishni o'z ichiga oladi: maxsus monopoliyaga qarshi qonunchilikni ishlab chiqish hamda qabul qilish va monopoliyaga qarshi tartibga solish uchun mas'ul organlar tizimini shakllantirish.

Mamlakatning turistik hududlarida investitsiya faoliyatini rag'batlantirishning asosiy usullari quyidagilardan iboratdir:

- investitsiya faoliyatini soliq bilan tartibga solish;
- sanoat guruhlarini yaratish bilan bog'liq iqtisodiyotni institutsional o'zgartirish;
- mulk huquqining real himoyasini ta'minlash.

Turizmni davlat tomonidan tartibga solish investitsiya faolligini rag'batlantirish, ko'rsatilayotgan xizmatlar sifatini oshirish va aholining salomatligini yaxshilash nuqtai nazaridan ijtimoiy muammolarni hal qilishning

samarali vositasidir. Shu bilan birga, davlat siyosatining asosiy yo'nalishlari turistik kompleksning barqarorligi va raqobatbardoshligi bo'lishi kerakligini hisobga olishi muhim hisoblanadi.

Turizmni rivojlantirishda davlatning o'rni muhim ahamiyatga ega bo'lib, sohada yuzaga keladigan huquqiy, iqtisodiy, tashkiliy, ijtimoiy va axborot mexanizmlarini samarali amal qilish uchun shart-sharoitlarni yaratishni nazarda tutadi. Bunda mamlakat miqyosida turizm industriesini rivojlantirish va turistik xizmatlar bozorining raqobatbardoshligini oshirish bo'yicha munosabatlar hamda jarayonlarni o'zaro bog'liq tashkiliy tizim orqali tartibga solish maqsadga muvofiq hisoblandi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Iqtisodiyotni davlat tomonidan tartibga solishning ma'lum chegaralari ham mavjud bo'lib, ular davlatning ishlab chiqarish samaradorligiga ta'siridan kelib chiqadi. Iqtisodiyotga davlatning har qanday aralashuvi ma'lum xarajatlarni taqozo etadi. Ularga eng avvalo tartibga solishni tashkil etish va amalga oshirish bo'yicha xarajatlarni kiritish mumkin. Shuningdek, tartibga solishning u yoki bu shakli bozor muvozanati, ishlab chiqarish hajmi, resurslarning qayta taqsimlanishiga ko'rsatishi mumkin bo'lgan ta'sirni ham hisobga olish lozim. Bunda tartibga solishni amalga oshirish bilan bog'liq bo'lgan sarf-xarajatlarning miqdori davlatning iqtisodiyotni tartibga solishi natijasida olinadigan samaradan kam bo'lishi lozim. Ularning nisbati davlatning iqtisodiyotga aralashuvi chegaralarini belgilab beradi.

Shuni ta'kidlash kerakki, iqtisodiyot sohalari va tarmoqlarida bozor mexanizmining samarali amal qilishi uchun davlat turli xil usullar va vositalar asosida ularni barqaror rivojlanishiga shart-sharoitlar yaratishi zarur.

Bizning fikrimizcha, turizm sohasini davlat tomonidan tartibga solishning asosiy jihatlari sifatida quyidagilarni keltirish mumkin:

- davlatning iqtisodiy siyosati va turizmni rivojlantirish bo'yicha joriy va istiqboldagi strategik maqsad va vazifalarni belgilashda o'zaro muvofiqlikni ta'minlash;
- turizmni rivojlantirishga oid davlat siyosatini realizatsiya qilish uchun markaziy va mahalliy hokimiyat organlari hamda turizm infratuzilmasi subyektlarining mas'uliyatini oshirish;
- sohada erkin raqobatni rag'batlantirish maqsadida bozor tizimining samarali amal qilishiga imkon tug'diruvchi huquqiy asos va ijtimoiy-iqtisodiy muhitni ta'minlash;
- turistik xizmatlar bozorida raqobatni himoya qilish.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Демченко Д.Н. Взаимодействие государства и бизнеса: принципы, инструменты, институциональная трансформация в посткризисной экономике. Автореф. дис. канд. экон наук. Ростов-на-Дону. – 2005. – С. 15.
2. Карманов А. О некоторых положениях правового регулирования туристического бизнеса в Краснодарском крае / А. Карманов, А. Трифонов // Кубан-бизнес. – 2010 – № 42. – С. 4-6.
3. Криворучко В.И. Профессиональные стандарты и сертификация специалистов службы гостеприимства санаторно-курортных и гостиничных комплексов: Част 1 / В.И. Криворучко, В.А. Кудря, М.В. Александрова. – Сочи: Академия повышения квалификации г. Сочи. – Сочи, 2005. – 172 с.
4. Лебедев К.А. Совершенствование государственного регулирования в сфере туризма //Стратегия устойчивого развития регионов России. – 2014. – №. 24. – С. 139-141.
5. Новичков В. И., Полозков М. Ю. Анализ опыта государственного регулирования туризма в развитых странах // Журнал оф нив экономай. – 2008. – №. 3 (22).– С. 46-49.8.
6. Рамадонова М.М., Макаренко М.А. Государственное регулирование туристической деятельности //Алманах научных работ молодых ученых университета ИТМО. – 2016. – С. 211-213.
7. Рыночные механизмы управления санаторно-курортной сферой / Л.В. Криворучко, В.И. Криворучко. – М: Финансы и статистика, 2003. – 176 с.
8. Сурков С.Г. Международный туризм в России: проблемы развития и управления / С.Г. Сурков, В.И. Криворучко. – М.: Советский спорт, 2009. – 214 с.
9. Tuxliyev I.S., Hayitboyev R., Safarov B.Sh., Tursunova G.R. Turizm asoslari. Darslik. O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi. – T.: "Fan va texnologiya", 2014. 151-b.
10. <https://lex.uz/docs/4770761>
11. <https://lex.uz/docs/5031869>

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 2

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.